

บทที่ 4

การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่บริหารจัดการศึกษา จัดทำนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา จัดตั้งงบประมาณให้สถานศึกษา ตลอดจนจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา กำกับติดตามประเมินผลสถานศึกษาในสังกัด และระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

การบริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดระยอง มีการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา 2 เขตพื้นที่ โดยก่อนเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2546 หน่วยงานระดับรองจากกรม จะเป็นสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ในส่วนของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จะมีหน่วยงานระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภออีก 16 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเมืองระยอง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอแกลง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอบ้านค่าย สำนักงานศึกษาธิการอำเภอบ้านฉาง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอปลวกแดง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอวังจันทร์ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอนิคมน้ำจืด สำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอเขาชะเมา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองระยอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแกลง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านค่าย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านฉาง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปลวกแดง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังจันทร์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนิคมน้ำจืดพัฒนาและสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอเขาชะเมา รวมเป็นหน่วยงานทั้งหมด 19 หน่วยงาน เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารของหน่วยงานต่าง ๆ ข้างต้นยุบรวมเป็นเขตพื้นที่ศึกษาระยะของเขต 1 และเขตพื้นที่ศึกษาระยะของเขต 2 ผลการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการของเขตพื้นที่การศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักระดับเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้ให้ข้อมูลหลักระดับเขตพื้นที่ศึกษาระยะของ เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผน และ

ศึกษานิเทศก์ผู้ทำหน้าที่รักษาการหัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักระดับเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผน และหัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีสภาพการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ ฉากและเหตุการณ์สำคัญที่แสดงถึงสภาพของการปฏิรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่ว ๆ ไปของเขตพื้นที่การศึกษา

ตอนที่ 2 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

ตอนที่ 3 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตอนที่ 4 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ

ตอนที่ 5 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 6 ผลกระทบต่อสถานศึกษา

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง

ตอนที่ 1 สภาพทั่ว ๆ ไปของเขตพื้นที่การศึกษา

1.1 ประวัติความเป็นมาเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดระยอง

เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง แบ่งออกเป็น 2 เขต คือเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 (2548: 1) และเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 (2549: 1) แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง ประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด ซึ่งเป็นการยุบรวมหน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ รวมเป็นหน่วยงานทั้งหมด 19 หน่วยงาน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารของหน่วยงานต่าง ๆ ข้างต้นยุบรวมเป็นเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1

ที่ตั้ง ณ เลขที่ 1/24 ถนนบางจาก ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

21000

ทิศตะวันออก ติด อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ทิศตะวันตก ติด อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี

ทิศเหนือ ติด อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ทิศใต้ ติด ทะเลอ่าวไทยตะวันออก

เขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านค่าย อำเภอบ้านฉาง อำเภอปลวกแดง กับ 1 กิ่งอำเภอ คือ กิ่งอำเภอนิคมน้ำมีสถานศึกษาในสังกัด 130 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 (2548 : 1) ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 เป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและพัฒนาสู่มาตรฐาน

พันธกิจ

จัดส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและพัฒนาสู่มาตรฐาน

เป้าประสงค์

1. ประชากรทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมทั่วถึงและตรงตามศักยภาพ

2. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

ที่ตั้ง ณ เลขที่ 99/1 หมู่ 3 ตำบลวังหว้า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง 21110

ทิศตะวันออก ติด อำเภอนายายอาม อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันตก ติด อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านค่าย อำเภอปลวกแดง จังหวัด

ระยอง

ทิศเหนือ ติด อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

ทิศใต้ ติด ทะเลอ่าวไทยตะวันออก

เขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 ประกอบด้วย 2 อำเภอ คือ อำเภอแก่งและอำเภอรังจันทร์ กับ 1 กิ่งอำเภอ คือ กิ่งอำเภอเขาชะเมา มีสถานศึกษาในสังกัด 97 โรงเรียน 2 สาขานักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 (2549 : 1-2) ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการกำกับดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีความพร้อมในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. กำกับ ดูแล ประสานส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

2. กำกับ ดูแล ประสานส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างมีความสุข มีทักษะในการคิด และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. พัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และประสานส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา ให้มีการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีระบบ คล่องตัว รวดเร็วและทันสมัย

4. ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ

เป้าประสงค์

1. ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษา

เยาวชนในวัยเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างทั่วถึง

2. ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสุขในการเรียนรู้ มีทักษะการคิด และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ด้านประสิทธิภาพการบริหาร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 และสถานศึกษามีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ คล่องตัวและทันสมัย

4. ด้านความสามารถในการแข่งขัน

ผู้เรียนทุกคนมีทักษะและความสามารถ ด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอาชีพสูงขึ้น

1.2 การจัดโครงสร้างการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีการจัดโครงสร้างการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามโครงสร้างที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 กำหนดเป็น 7 กลุ่มงาน คือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา(ปัจจุบันไม่มีแล้ว) และหน่วยตรวจสอบภายใน และเนื่องจากเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีสถานศึกษาเอกชนเกิน 20 โรงเรียนจึงเพิ่มกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน อีก 1 กลุ่มงาน รวมเป็น 8 กลุ่มงาน

“ครับพอดีเจ็ดเลย ก็ตามกฎกระทรวงระเบียบเลข จริง ๆ ของเราจะเพิ่มมาอีกหนึ่งอัน คือเอกชน เพราะถ้าเป็นเขตอื่นบางเขตก็ไม่มี อย่างเขตสองก็ไม่มี”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 มีการจัดโครงสร้างการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามโครงสร้างที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 กำหนดเป็น 7 กลุ่มงาน คือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา(ปัจจุบันไม่มีแล้ว) และหน่วยตรวจสอบภายใน และเนื่องจากเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีสถานศึกษาเอกชน 5 โรงเรียนจึงไม่มีกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน

“ของเรามีห้า นะกลุ่ม เพราะเราไม่มีกลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพ มันหมดแล้วมั้ง”

“ส่งเสริมจัดการกับส่งเสริมประสิทธิภาพสองอย่าง”

1.3 เจ้าหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีจำนวนเจ้าหน้าที่เกินกรอบอัตราที่กำหนด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 อยู่ในกลุ่มสองคิดดาว จะมีเจ้าหน้าที่ได้ไม่เกิน 67 อัตรา หากอยู่ในกลุ่มหนึ่งคิดดาวจะมีเจ้าหน้าที่ได้ 75 อัตรา ทั้งนี้ไม่รวมตำแหน่งศึกษานิเทศก์ เพราะการกำหนดอัตรากำลังของตำแหน่งศึกษานิเทศก์จะยึดตามสัดส่วนของจำนวนสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีศึกษานิเทศก์ 27 คน ขณะนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 87 คน เกินอยู่ประมาณ 20 คน ในส่วนที่

เกินนี้คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 7 คน จะทำหน้าที่พิจารณาตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. (คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา) กำหนด และส่งรายชื่อผู้ที่เกินกรอบอัตรา กำลังให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาเกลี่ยอัตรากำลังอีกครั้งหนึ่ง

“มีแปลสิบกว่าคน มันเกินประมาณยี่สิบกว่าคนที่ต้องเอาออก”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีจำนวนเจ้าหน้าที่ต่ำกว่ากรอบอัตราที่กำหนด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 อยู่ในกลุ่มสองคิดดาว จะมีเจ้าหน้าที่ได้ไม่เกิน 67 อัตรา เช่นเดียวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีศึกษานิเทศก์ 6 คน ขณะนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 47 คน ขาดอยู่ประมาณ 20 คน ซึ่งมีจำนวนเจ้าหน้าที่น้อยที่สุดเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และมีศึกษานิเทศก์น้อยที่สุดของประเทศ คือมีศึกษานิเทศก์เพียง 6 คน

“ของเรานี้ จริงๆตามก่อนเราต้องมีคนร้อยคนแต่ตอนนี้เรามีสี่สิบเจ็ดคน”

“ก็เฉพาะเจ้าหน้าที่ตอนนี้เราประมาณสามสิบสามคน”

“อย่างคน.เรา 175 เขตเนี่ย คน.ระยะของ 2 เราน้อยที่สุด”

1.4 ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 มีภาระงานมากขึ้นกว่าก่อน เมื่อเปรียบเทียบกับอดีตที่เป็นสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เนื่องจากมีสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มารวมกัน นอกจากนี้ก่อนจะตั้งเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับจังหวัดทั้งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีภาระงานน้อย เนื่องจากมีหน่วยงานระดับอำเภอ ทำหน้าที่ประสานงานกับสถานศึกษา เมื่อมารวมเป็นเขตพื้นที่การศึกษา ภาระงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 จึงมีมากกว่าเดิม สำหรับการแบ่งงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 1 พบว่าไม่ได้แบ่งภารกิจตามกลุ่มผู้มีการปฏิบัติงานที่กระทรวงให้มา ทำให้เจ้าหน้าที่บางคนภาระงานมาก บางคนไม่มีงาน

“หนูว่ามากขึ้นนะ ตอนก่อนเรายังมีอำเภอเป็นตัวช่วยไงคะ แต่ตอนนี้เราไม่มีอำเภอ”

“แทนที่เราจะมีแปลอำเภอแปลฉบับเนี่ย ครั้งหนึ่งเราต้องมีเป็นร้อยกว่าฉบับ”

นอกจากนี้ยังพบว่า มีการรวมอำนาจอยู่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ก่อนกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานระดับอำเภอ เกือบทุกอย่างหน่วยงานระดับอำเภอดำเนินการเอง กลับกรองงานทุกอย่างที่จะส่งให้ระดับจังหวัด ปัจจุบันทุกอย่างมารวมที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมด ภาระงานจึงเพิ่มมากขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสอบถามสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อมูลว่าภาระงานมาก วันสองวันต้องส่งงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นจำนวนมาก

“รวมอำนาจไว้ รวมอำนาจอยู่ที่เขต ตอนก่อนยังกระจายอำนาจไปตามอำเภอ
บางส่วนเนี่ยงานอำเภอจัดการเอง เราแค่แจ้ง”
“ทีนี้จากที่เราสอบถามผู้บริหาร โรงเรียนก็มักจะบ่นว่างานเยอะมาก
วันสองวันต้องส่งเรื่องเป็นปึก ๆ เรื่อง”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 มีภาระงานมากขึ้นกว่าก่อนการยุบรวมเป็นเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานระดับอำเภอ จำนวน 6 หน่วยงาน คือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่งเลิง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังจันทร์ และ สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอเขาชะเมา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอแก่งเลิง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอวังจันทร์ และสำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอเขาชะเมา เมื่อเป็นเขตพื้นที่การศึกษา เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอที่มีน้อยอยู่แล้วมารวมกัน และมีการเข้าร่วมโครงการเกษียณก่อนกำหนด ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ขาดมากยิ่งขึ้น ทำให้ภาระงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 จึงมีมากกว่าเดิม สำหรับการแบ่งงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของเขต 2 พบว่าแบ่งภารกิจตามกลุ่ม ผู้มีการปฏิบัติงานที่กระทรวงให้มา แต่เจ้าหน้าที่หนึ่งคนรับภาระงานหลายงาน

“ก็สน.เนี่ย เราต้องเอามาจากอำเภอ แล้วเขตเราเนี่ยมีแค่อำเภอแก่งเลิง อำเภอวังจันทร์
และกิ่งอำเภอเขาชะเมา ตรงเนี่ยเป็นสน.เดิม”
“สน.เดิม ก็คนเดียว”

นอกจากนี้ยังพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีวิธีการแก้ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ โดยการระดมครู จัดตั้งเป็นเครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ แต่ละเครือข่ายจะมีประธานเครือข่าย เครือข่ายใดประธานปฏิบัติหน้าที่ดีเครือข่ายนั้นจะก้าวหน้า

“ก็แล้วแต่กลุ่มสาระ บางกลุ่มบางสาระที่มีประธานที่เข้มแข็งก็จะยืนหยัดไปได้
บางกลุ่มสาระที่เค้ามียุทธศาสตร์ไม่เข้าใจ กลุ่มสาระก็จะสลายไป”

1.5 ความพร้อมหรือลักษณะเด่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความพร้อมในการปฏิบัติงานมาก ทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ ที่มีปริมาณเพียงพอมากเกินกรอบอัตรากำลังและมีคุณวุฒิสูง อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน จำนวนสถานศึกษาในสังกัดมีจำนวนไม่มาก

“ก็ทั้งด้านปริมาณและด้านพหุคุณวุฒิ ด้านเครื่องมือเครื่องมือเราก็พร้อม”

ส่วนด้านที่ต้องพัฒนาเป็นพิเศษหรือเร่งด่วน คือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรใน การทำงานของเจ้าหน้าที่ ให้เป็นข้าราชการตามแนวการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ที่ผ่านมามี การกำหนดกิจกรรมนี้ไว้ในแผนงาน โครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เน้นการสร้าง จิตสำนึกในการทำงาน ให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการที่ดี แต่กระบวนการพัฒนายังไม่บรรลุผล เท่าที่ควร

“น่าจะเร่งสร้างจิตสำนึกให้กับคนในเขตเยอะๆหน่อย
ในการปฏิบัติหน้าที่ให้สมกับการเป็นข้าราชการที่ดี”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน น้อยมาก ทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีปริมาณน้อยมากต่ำกว่ากรอบอัตรากำลัง อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ปัญหาที่มีขณะนี้ คือ ขาดเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปฏิบัติ งานที่มีอยู่ก็มาจากหน่วยงานระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแต่ รวบรวมงานจากสถานศึกษาส่งให้หน่วยงานระดับจังหวัด ไม่เคยคิดวิเคราะห์วางแผน เมื่อเป็นเขต พื้นที่การศึกษา บทบาทเปลี่ยนไปทำหน้าที่เหมือนหน่วยงานระดับกรม ต่ำกว่ากรมเล็กน้อย แต่ ใหญ่กว่าหน่วยงานระดับจังหวัด ในปีแรกจึงปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ เพราะวัฒนธรรมการทำงาน แตกต่างกัน ปีที่สองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใหม่มาปฏิบัติงาน ท่านวางงานเป็น

ระบบคิดงานใหม่หลายเรื่อง เจ้าหน้าที่ต้องทำงานหนักเหมือนกันทุกคน ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มาถึงปัจจุบันผลการประเมินคุณภาพตามคำรับรองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ชนะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1

“มีระดับสูงเคยมาจากจังหวัด เคยสั่งการ เคยลงนาม แต่ก็ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ
แล้วผู้ปฏิบัติงานที่เรามีอยู่นี้ ก็มาจากอำเภอ พวกนี้ก็เคยแต่รวบรวม
เคยแต่เอาไปส่ง คนที่นึกคิดวิเคราะห์วางแผนไม่มี เราขาดตรงนี้”
“เท่าที่ผมรู้มาเมื่อสองวันเนี่ย ผมไม่รู้ว่าจะมาจากไหน
แต่เขต 1 เค้ารู้แล้ว เค้าบอกว่าเขต 2 ประเมินชนะเขต 1”

ส่วนด้านที่ต้องพัฒนาเป็นพิเศษหรือเร่งด่วน คือการระดมทรัพยากรด้านบุคลากรที่ขาดแคลน ทุกกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และการขยายพื้นที่เพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงานเพิ่มเติม เนื่องจากใช้อาคารของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่ง ซึ่งมีขนาดเล็กไม่เพียงพอกับปริมาณงาน

“ซื้อหน่อยเดียว ไม่มากหรอก กะสร้างอาคารสูง 3 ชั้น ทำแปลนไว้แล้วนะเนี่ย
เขียนไว้ 2 ปียังไม่ได้เลย”

1.6 ความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง และงบประมาณจากผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (ซีอีโอ) เพียงสองหน่วยงานเท่านั้น

“ผู้ว่าซีอีโอก็ได้ ได้ปีที่แล้ว หกแสนบาท แต่เราต้องทำโครงการ
ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ไม่งั้นเค้าก็ไม่ให้”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล โรงงานเอพินา และงบประมาณจากผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (ซีอีโอ) สามหน่วยงาน จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนยากจนอำเภอแก่ง ที่จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรด้วย นอกจากจะช่วยเหลือทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน

งบประมาณที่สนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาจิต และให้สถานศึกษาเสนอโครงการของงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับงบประมาณที่ได้รับจากโรงงานเอพิน่า มีหลายโครงการ เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่เป็นต้น ส่วนงบประมาณจากผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (ซีอีโอ) ดำเนินการคล้าย ๆ กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1

“โรงเรียนของบจากอบต. อบต.ก็ให้หมดเลย เราก็แค่ลงไปเป็นวิทยากร
ช่วยเหลือเท่านั้น แล้วงบประมาณโรงเรียน ก็จ่ายหมด”
“เรามีกิจกรรมที่ได้รับความสนับสนุนจากนักธุรกิจ อย่างเช่น เอพิน่า เนี่ย
มีโครงการหลายโครงการเป็นเงินรวมเนี่ยเกินล้านนะ”

ตอนที่ 2 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติการเรียนรู้

2.1 การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 มีนโยบายการจัดการศึกษาในระบบก่อนข้างชัดเจน เมื่อตรวจสอบเอกสารยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2549 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่ามีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาในระบบชัดเจน เช่น มีการสนับสนุนสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการนิเทศติดตาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 กำหนดไว้ว่า ปีการศึกษา 2550 จะเป็นปีนาร่องการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนครบร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นต้น

ส่วนการศึกษานอกระบบหรือการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 มีการแจ้งสถานศึกษา แต่มีไม่มากนัก แต่มีการทำงานประสานเชื่อมโยงกัน เช่น เด็กที่ไม่ได้เรียนในระบบโดยมีเหตุจำเป็น การศึกษานอกโรงเรียนจะสามารถช่วยเหลือเด็กพวกนี้ให้ได้รับการศึกษาต่อเนื่องได้อย่างไร เป็นต้น

“เราก็อธิบายให้แนวทางในกรณีที่เด็กไม่ได้เรียน เพราะมีความจำเป็น เช่น ต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ มีปัญหาทางบ้านจริงๆ เราจะทำอย่างไร ทางกศน.ก็จะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องนี้”

สำหรับการศึกษาอรรถาศัย ไม่มีนโยบายที่ชัดเจน มีการตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่บ้านฉาง แต่ไม่มีการขออนุญาตมาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีนโยบายการจัดการศึกษาในระบบก่อนข้างชัดเจน เมื่อตรวจสอบเอกสารยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2549 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่ามีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาในระบบชัดเจน ในกลยุทธ์ที่ 1 สร้างโอกาสและทางเลือกในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลยุทธ์ที่ 2 ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างมีความสุขและเสริมสร้างกระบวนการคิด มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ เช่น การเกณฑ์เข้าเรียนในระบบการศึกษาภาคบังคับ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในลักษณะของเครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ เป็นต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 กำหนดไว้ว่า “ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนสุภาพดี” และ “ปีการศึกษา 2550 จะเป็นปีปลอดการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเลขไม่เป็น” ทั้งนี้เนื่องจากผลการประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่ามีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ประมาณร้อยละ 80 ทั้ง ๆ ที่สำนักงานมีการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การวิจัยในชั้นเรียนและการสอนแบบโครงการ เน้นการพัฒนาโดยใช้ครูเป็นฐาน

“เรื่องนี้เป็นนโยบายของเรา เพราะว่าโรงเรียนที่มา เค้าก็บอกว่าขาดกันหมด
เค้าบอกว่าครูยังสอนแบบเดิมๆ เราก็เลยมีโครงการที่จะทำให้ครูเนี่ย เรามีโครงการเขต
เราก็อธิว่าเป็นจุดอ่อน เราก็เลยมีโครงการที่จะทำให้เค้าเน้นตรงนี้ให้ได้”
“ในปีที่ผ่านมาเนี่ย เรามีโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
การจัดการเรียนรู้แบบมีความสุข มีการวิจัยในชั้นเรียน มีโครงการ”

ส่วนการศึกษานอกระบบหรือการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ไม่มีนโยบายด้านการศึกษานอกระบบ แต่มีการส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้ความเชี่ยวชาญในการเรียนการสอน

“ไม่ ไม่ค่อยได้เกี่ยวข้อง แต่เราก็มี ระบบที่เราใช้ความเชี่ยวชาญ”

สำหรับการศึกษาอรรถาธิบาย ไม่ได้กำหนดนโยบายไว้ชัดเจน เนื่องจากไม่เคยมีใครขอมา แต่สำนักงานก็ให้ความสำคัญพร้อมจะสนับสนุน

“อย่างเด็กที่มีอยู่คนหนึ่งตอนนี้ที่ลงหนังสือพิมพ์ว่า อ่านภาษาอังกฤษออกได้ อะไรเก่งๆเนี่ยนะ แล้วไปเรียนโรงเรียนแล้วมีปัญหา และรู้สึกว่าจะไม่ได้เข้าโรงเรียนนะ คือ เด็กโบรท์นะ”

2.2 ความเพียงพอในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 สนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดนโยบายชัดเจน มีการส่งเสริมด้านเอกสารและเจ็งบนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ แก่ผู้บริหารสถานศึกษา มีกิจกรรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครู แต่ในทางปฏิบัติสถานศึกษาไม่ค่อยได้ดำเนินการอย่างจริงจัง

“นโยบายมันก็ชัดเจน ทั้งระดับกระทรวงและเขต แต่อยู่ที่ผู้ใช้ไม่ค่อยได้ใช้จริง”
“ยังไม่พอนะ มันก็ให้ละ อย่างการอบรมมันก็อบรมมาตั้งนานแล้ว มีให้เอกสาร มีส่งแผนบูรณาการมาให้ แต่มันอยู่ที่ตรงปลายทางเค้าทำได้มากน้อยขนาดไหน เรายังไม่มีข้อมูล”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดนโยบายให้ปีการศึกษา 2549 ให้เป็นปีที่ “โรงเรียนสุขภาพดี” มีการส่งเสริมด้านเอกสารและเจ็งบนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยพัฒนาจากฐานเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างพัฒนาโรงเรียนสุขภาพดี ส่งผลต่อการดำเนินการของสถานศึกษาหลายลักษณะ คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะ เน้นการคิดวิเคราะห์ พัฒนาระบบบริหารจัดการ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีความสุข กระบวนการมีส่วนร่วม การวิจัยพัฒนาการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การดำเนินการของสถานศึกษาจะส่งผลต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด มีความสุข รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

“คือเดิมโรงเรียนเรามีโครงการสุขภาพดี ซึ่ง จะรวมเรื่องพวกนี้หมดเลย คือ ถ้าโรงเรียนมีสุขภาพดี ครูก็มีความสุข ผู้เรียนก็มีความสุข จะมีอยู่ในของเรา

มีในตัวชีวิตของเรา จริงๆปีนี้เราก็ก็นั่งทำอยู่นะ พอตี ๗.๐๐ มา เขาก็ไม่ได้หยุดหรอก
แต่มันไม่มีเวลาออกไป”

2.3 ความพึงพอใจในการสนับสนุนด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ สถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ไม่มีการประเมินความพึงพอใจของสถานศึกษา ในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา แต่จากการสังเกตโดยไม่มีเครื่องมือ พบว่าพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูมีการเปลี่ยนแปลง แต่อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ

“ไม่ค่อยมีข้อมูลเท่าไร เพราะเราไม่ได้ไปติดตามข้อมูลตรงนี้”

“เท่าที่สังเกตก็เห็นว่าพฤติกรรมก็เปลี่ยนไปเยอะ แต่ถ้าพอใจคงยังไม่พอใจเท่าไร”

สาเหตุที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่น่าพอใจ คือ การขาดแคลนครู ทำให้จำนวนชั่วโมงสอนที่รับผิดชอบมีมาก มีภาระงานทั้งวัน เหนื่อยล้าในการทำงาน และขาดการนิเทศทั้งภายในและภายนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีนโยบายในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ ไม่ชัดเจนเหมือนเมื่อก่อน

“ก็ขาดการศึกษานิเทศก์ ทั้งภายในและภายนอก”

“ก็ยังคงอยู่ แต่เดิมนั้น นโยบายมันดูไม่ค่อยชัดเจนเหมือนแต่ก่อน”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีการประเมินสถานศึกษาเกือบทุกแห่ง โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจน ถ้ามองในภาพรวมอยู่ในระดับพอใจ ในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา

“เราเริ่มทำปีนี้ ในปีที่ผ่านมาเราประเมินเกือบทุกโครงการ ซึ่งเราขอให้ท่านรอง เป็นคนทำประเมิน ทำตัวชี้วัด ผมเคยอ่านผ่าน ๆ ก็น่าจะมีนะเป็นภาพรวมของเขตในด้านความพอใจ”

2.4 การปรับปรุงด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้มีการปรับปรุง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และครู อย่างจริงจังในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มากขึ้นและควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เรื่องคอมพิวเตอร์ ต่างๆ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะสนับสนุนด้านงบประมาณ วิทยากร อุปกรณ์ต่างๆ แต่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังขาดนโยบายที่แน่นอนในเรื่องนี้

“ก็ ครู ด้วยปรับปรุงครูให้จริงจัง ในเรื่องนี้ให้มากขึ้น”

“แต่ยังขาดนโยบายที่แน่นอน”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการให้มีการปรับปรุงด้านพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ให้ทันยุคทันสมัยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ไอที) ให้ผู้เรียนได้ใช้สื่อการเรียนรู้ต่างๆ ด้านความคิดของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ค่อยยอมรับการปรับเปลี่ยน และด้านการจัดครูเข้าสอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้เสนอแนวทางปรับปรุงเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องปรับเปลี่ยนความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาก่อนให้มีการแข่งขัน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะตื่นตัวในการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะสนับสนุนโดยจัดกิจกรรมประกวดเสริมเข้าไป ให้ขวัญกำลังใจใน เช่น โฉนหรือรางวัล เป็นต้น

“เรื่องผู้บริหารใจ ปรับแนวคิด ปรับเปลี่ยนกระบวนการ

เรื่องทักษะกระบวนการคิดเนี่ย ต้องเปลี่ยนความคิดให้ทัน”

“และเราก็จะมอบเป็นนโยบายให้โรงเรียนไปจัดประกวดมา และเราก็หาสื่อล่อพวกโล่ รางวัล เนี่ย เพื่อกระตุ้นด้านนี้หรือด้านอ่านออกเขียนได้ เราก็มอบให้คนไปคิดมานะว่าเรื่องอ่านออกเขียนได้เนี่ย ว่าทำอย่างไรให้เด็กมันอ่านออกเขียนได้”

ตอนที่ 3 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1 การดำเนินการด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีการประชุมชี้แจง นโยบายต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานในการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่การชี้แจงยังไม่ค่อยชัดเจน คือยังไม่ค่อยเป็นระบบ ไม่มีการสำรวจหรือมีการสำรวจบ้างแต่ไม่ได้มีการพัฒนา ไม่ได้มีการนำมาประชุม เพื่อวางแผนการพัฒนา มีหลังสุดที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีการสำรวจ และนำผลการสำรวจความต้องการมาพัฒนา คือ ครั้งที่สำรวจความต้องการของครูที่สอนระดับ ช่วงชั้นที่ 4 และมีการนำผลการสำรวจความต้องการจำเป็นมาจัดกิจกรรมพัฒนา

“จุดสุดท้ายที่ดร.พิระ มาเป็นวิทยากร แต่ว่าอันอื่นมันก็ยังไม่สำรวจ”

นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 จะดำเนินการพัฒนาครู ตามนโยบาย เช่น นโยบายเรื่องการประสิทธิภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ก็นำงบประมาณไปจัดสรรให้สถานศึกษาขนาดเล็กตามนโยบาย หรือการพัฒนาหลักสูตร ก็นำงบประมาณไปพัฒนาหลักสูตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ทำตามนโยบายของหน่วยเหนือ ไม่ได้มีการสำรวจความต้องการจำเป็น ส่วนการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง ครูและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีการสำรวจความต้องการโรงเรียนว่าต้องการสาขาวิชาเอกอะไรบ้าง มีการบำรุงขวัญครูและบุคลากรอยู่สองประเภท คือ การพิจารณาพิจารณาให้ค่าตอบแทน ประเภทความดีความชอบ และการให้เงินโบนัส และการทัศนศึกษาดูงานต่างประเทศ เช่น ประเทศลาว เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับดำเนินการก่อนเป็นเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีการดำเนินการในการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาเหมือนๆ เดิม

“ความดีความชอบไม่เปลี่ยน แต่โบนัสเปลี่ยนเพราะแต่ก่อนมันไม่มี
เป็นตามนโยบายกระทรวงเลยเป็นของรัฐบาล แต่ส่วนใหญ่ก็ทำเหมือนๆ เดิม”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ค่อนข้างชัดเจน จากการศึกษาเอกสาร พบว่า มีการพัฒนาครูและบุคลากร โดยกำหนดไว้ในกลยุทธ์ที่ 2 ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างมีความสุขและ

เสริมสร้างกระบวนการคิด มีกิจกรรมการพัฒนาครูและบุคลากรถึง 10 กิจกรรม เช่น กิจกรรมที่ 6 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพและการเพิ่มวิทยฐานะ เป็นต้น

“ส่วนกลยุทธ์ที่ 2 เราพูดถึงถึงการปฏิรูปให้นักเรียนมีความสุข
ในการสร้างกระบวนการคิดเนี่ย เรามีหัวข้อย่อยเยอะเลยนะ มีการพัฒนาสื่อ ส่งเสริม”

“ในเล่มแผนก็เหมือนกัน เพราะเราเอากลยุทธ์เราใส่ไปในเล่มที่เราทำด้วย”

นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 จะดำเนินการพัฒนาครูตามนโยบาย โดยใช้เครือข่ายสถานศึกษา 6 เครือข่าย และเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ 9 เครือข่าย (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กับ 1 ปฐมวัย) ดำเนินการพัฒนาตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการมีศึกษานิเทศก์น้อย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะดำเนินการติดตามในปีนี้ โดยจะเริ่มนิเทศติดตามผลสิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว มีการสร้างเครื่องมือ แบบสอบถาม แบบวัดผลและประเมินผล ให้ประเมินตัวเองก่อน ถ้ามีอะไรสงสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะแจ้งอีกครั้งหนึ่ง ส่วนเรื่องของการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากร จะดำเนินการในรูปขององค์คณะบุคคล ไม่ต่างจากเดิม และก็มีคณะกรรมการดำเนินการ

“วิธีการเราก็จะใช้ ให้ใช้ระบบเครือข่ายดึงให้ 6 เครือข่ายเนี่ย”

“ก็ในรูปขององค์กร เรามีคณะบุคคล ก็ไม่ต่างจากเดิม และ

ก็มีคณะกรรมการซึ่งมาดูแลก่อนข้างละเอียด พอมันใหญ่ขึ้น

จะทำอะไรต้องระวัง ไม่งั้นก็จะเป็นปัญหาที่เป็นธรรมดาของมนุษย์นะ”

3.2 การสนับสนุนการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของสถานศึกษา ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาเสนอความต้องการต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนได้ไม่เต็มที่กับที่สถานศึกษาต้องการ เพราะความต้องการของสถานศึกษามีมาก และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาติดขัดเรื่องการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปช่วยสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณไม่ค่อยเพียงพอ แต่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 พยายามประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารความรู้ต่าง ๆ ทางเว็บไซต์ ซึ่งมีการใช้งานค่อนข้างแพร่หลาย ส่วนการสนับสนุนสถานศึกษาในเรื่องของจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนมากก็ทำตามกรอบที่กำหนด

มีการอบรมเรื่องของความก้าวหน้าของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 สนับสนุนสถานศึกษาโดยมีการประชุมชี้แจงให้ทราบ มีการประเมินเพื่อเป็นเครื่องมือกระตุ้นในการพัฒนาของสถานศึกษา สำหรับ การให้บริการ สนับสนุนเกื้อกูล เช่น เรื่องสวัสดิการค่อนข้างจะดี สถานศึกษาสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาล การศึกษานูตร ทำบัตรประจำตัวข้าราชการ ขอพระราชทานเพลิงศพ ข้อมูลสารสนเทศ ได้ทันที ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1

“เค้าไม่ให้เราไป งบประมาณไม่ค่อยพอด้วย”

“ด้านสวัสดิการ ค่อนข้างจะดี อย่างที่ได้ทันทีก็มี เบิกค่ารักษาพยาบาล การศึกษานูตร ทำบัตร ขอพระราชทานเพลิงศพ ข้อมูลสารสนเทศ ห้ากระบวนงาน”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของสถานศึกษาผ่านเครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระ 9 เครือข่าย (8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กับ 1 ปฐมวัย) โดยให้เครือข่ายเสนอโครงการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะสนับสนุนการพัฒนากุศลกรของสถานศึกษา ทุกรูปแบบทั้งการสอบถามความต้องการว่าต้องการพัฒนาอะไร ผลการสอบถามพบว่า เรื่องที่ต้องการพัฒนามากที่สุดอันดับแรก คือ การเรียนรู้มีความสุข ทักษะกระบวนการคิด และเรื่องใดที่ครูสนใจเกินหนึ่งร้อยคน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะจัดการพัฒนาและจัดสรรงบประมาณให้ทันที ส่วนการสนับสนุนครู เกี่ยวกับเรื่องของการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปัจจุบันครูจะอยู่โดยไม่แสวงหาความรู้ไม่ได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะสนับสนุนข้อมูลสารสนเทศจากหน่วยงานต่าง ๆ ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น มีการอบรมที่ไหนบ้าง เป็นต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีเว็บไซต์ของตัวเอง 3 ปีแล้ว เว็บที่จะตอบปัญหาตรงนี้ก็ คือ เว็บการจัดการความรู้ (knowledge management) ซึ่งจะมีสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ผู้จัดการเว็บตรงนี้ประกอบด้วยหลายฝ่ายทั้งสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ ผู้เยี่ยมชมเว็บ ให้สมัครเป็นสมาชิกก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ ทุกคนที่สมัครจะเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้

การส่งเสริมพัฒนาครู จรรยาบรรณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะพัฒนาทั้งครูและผู้บริหาร มีการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน เรื่องความก้าวหน้ามีการอบรมการประเมินให้มีวิทยฐานะครูชำนาญการ และจะมีโครงการที่จะอบรมแต่งตั้ง ครูให้มีวิทยฐานะสูงขึ้นประมาณ 900 กว่าคน คนไหนคุณสมบัติครบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะให้สมัครเข้าโครงการ

สำหรับการสนับสนุนด้านสวัสดิการ ประโยชน์เกื้อกูล เช่น ค่ารักษาพยาบาล การศึกษาบุตร เป็นต้น จะมีเงินกองกลางเอาไว้ให้ ส่งเบิกได้เงินทันที เบิกได้ทุกวันพุธ จะมีปัญหาอยู่บ้างถ้ามีเงินสดไม่พอ จะโอนเงินเข้าบัญชีแทน การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีกระแสตอบรับของสถานศึกษาว่าดำเนินการอยู่ในระดับมาก

“เราก็ให้กลุ่มสาระทำโครงการ มาขายโครงการให้เรา และเราก็ซื้อ

เค้าต้องการจะทำอะไร จะพัฒนาครูยังงี้”

“ตอนนี้เน็ตของเราทำมา 3 ปีแล้ว เว็บที่จะตอบปัญหาตรงนี้ก็ชื่อ เว็บ KM”

“ที่เขต 2 เค้าเบิกรวดเร็วทันใจนะ แบบเอามาป๊อปได้ปั๊บเลยนะ พวกค่ารักษาพยาบาล”

3.3 ความพึงพอใจของสถานศึกษาในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร

สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาครูของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ในด้านการจัดสวัสดิการ ประโยชน์เกื้อกูล

“ชอบมากค่ะ เค้ามีแบบมีแผนดี”

สถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาครูของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ในระดับดีเล็กน้อย แต่ไม่ดีมาก ทั้ง ๆ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้พยายามสนับสนุนสถานศึกษาทุกด้าน แต่เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน้อยและมีภาระงานที่รับผิดชอบมาก ทำงานหลายหน้าที่ มีการประชุมบ่อย ๆ สถานศึกษามาคิดต่อไม่พบเจ้าหน้าที่บ้าง เจ้าหน้าที่ติดภารกิจ ติดประชุม จะฝากงานให้ใครก็ไม่สามารถทำได้ เพราะทำคนเดียวทั้งหมด

“เค้าทำสถิติไว้ด้วยนะ ว่ากลุ่มนี้ความพึงพอใจกี่เปอร์เซ็นต์ กลุ่มนั้นความพึงพอใจกี่เปอร์เซ็นต์”

“จะฝากใครล่ะ ก็ทำคนเดียวหมดเลย”

3.4 การปรับปรุงส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาด้านอื่น เช่น มีการจัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษากลับไปสถานศึกษา แล้ว ไม่มี

การประชุมครูในสถานศึกษา ครูส่วนใหญ่ยังไม่ทราบความเคลื่อนไหว เช่น เรื่องการทำใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หรือ เรื่องเอกสารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งให้สถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษารับไปแล้วไม่ยอมไปถ่ายทอดให้กับครู ครูก็ไม่มีเรื่อง เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการนิเทศภายใน ปัญหานี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแก้ปัญหาโดยจัดทำเว็บไซต์ของสำนักงาน ที่สถานศึกษาสามารถใช้ศึกษาหาความรู้ได้ หากครูเปิดดู อย่างน้อยสองถึงสามวันครั้ง จะทำให้ทราบว่าตอนนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความเคลื่อนไหวอย่างไรบ้าง ครูไม่ต้องรอผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเดียวถ้าครูสนใจจะเรียนรู้อะไร ครูบางท่านก็ใช้คอมพิวเตอร์ไม่ได้ นอกจากนี้ พบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศมากนัก

“ถ้าพูดเป็นทางวิชาการก็คือ ผู้บริหารขาดการนิเทศภายใน”

ด้านการประสานงานของโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้ อินเทอร์เน็ต บางครั้งก็ใช้ได้ บางครั้งก็ใช้ไม่ได้ วิธีแก้ปัญหาที่สถานศึกษาใช้กันคือไปใช้อินเทอร์เน็ตที่บ้าน หรือไปดูที่สถานศึกษาใกล้เคียง สถานศึกษาก็ต้องขวนขวายด้วย

“ก็ต้องลองสำรวจ ก็ต้องมีบ้างที่ใช้ไม่ได้”

“ครูและผู้บริหารส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเน้นเรื่องเทคโนโลยีเท่าไร และเรื่องของการประสานงานของโรงเรียน บางทีก็ไม่ค่อยสนใจกันเท่าไร”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการให้มีการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เพราะขณะนี้พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูยังเป็นแบบเก่าอยู่ จุดเน้นที่จะพัฒนาคือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบบูรณาการ นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งตัวสื่อและผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษาบางแห่งอยู่ไกล ๆ ขณะนี้สถานศึกษาที่ห่างไกลติดตั้งระบบเครือข่ายไอทีแชนแนลซึ่งมีความเร็วประมาณ 56 เค เวลาใช้จริงจะเหลือประมาณ 20-30 เค และเมื่อต่อเชื่อมกับฮับ (hub) แยกออกเป็น 4 เครื่อง ความเร็วก็จะลดลงอีก พอเปิดแฟ้ม (file) ใหญ่ๆ มันเปิดไม่ได้ก็มี หรือเกิดปัญหา ต้องใช้เวลาในการโหลดเป็นชั่วโมง ขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำลังทำข้อตกลงกับบริษัทไอที ให้เพิ่มความเร็วให้ถึง 512 เค ซึ่งต้องรอเพราะบริษัทไอที

ไม่ยอมลงทุนต่อ จริง ๆ แล้วต้องดำเนินการในปีนี้ กำลังต่อรองกันอยู่ บริษัทที่โอทีจะขอขึ้นค่าบริการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กลับไปทบทวนใหม่

“ก็เรื่องการสอนนี้แหละ เพราะรู้ดีกว่าการสอนของครูตอนนี้ยังเป็นแบบเก่าๆ”

“โอทีเชอร์ เนี่ยประมาณ 56 เค อยู่มาวันหนึ่งมันเหลือ 20 กว่า 30 เนี่ย

และมันต้องไปพ่วงตัวอับของมัน”

ตอนที่ 4 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการ

4.1 การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ได้กำหนดให้สถานศึกษาแบ่งภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มบริหาร โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 และจัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษา ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะนิติบุคคล เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษา ในการกำหนด ภาระงานในสถานศึกษา ออกเป็น 4 กลุ่มบริหาร คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดนโยบาย โดยยึดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 จะกำหนดนโยบายร่วมกัน โดยหัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มมาร่วมกันกำหนดนโยบาย ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้จะใช้ข้อมูลสารสนเทศในระดับสถานศึกษา มาวางแผนพัฒนาผู้เรียนด้วย อย่างไรก็ตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามองว่าการกำหนดภาระงานในปัจจุบันเป็น 4 กลุ่มบริหาร กับในอดีตที่กำหนดเป็น 6 งานนั้น ต่างกันแต่ชื่อกลุ่มบริหารหรืองาน แต่รายละเอียดของภาระงานข้างในจะเหมือนกัน

“นโยบายหลักมาจากกรม ส่วนเราก็ต้องมาทำเป็นนโยบายรองรับให้สอดคล้องกับของกรม”

“อืม ก็เหมือนเดิม ไม่น่าส่งผล มันก็เปลี่ยนจากหงานเป็นสำนักงาน แต่ผมว่ามันก็เหมือนๆ เดิม”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ได้กำหนดให้สถานศึกษาแบ่งภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มบริหาร มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกนั้นได้กำหนดโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาออก

เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มวิชาการ กลุ่มนโยบายและแผนงานและกลุ่มกิจการนักเรียน และได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งประมาณ 1 ปีกว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้มาประเมินคุณภาพสถานศึกษารอบแรก และได้ให้ข้อเสนอแนะกับสถานศึกษาว่าจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาไม่ตรงกับกลุ่มบริหาร ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล นอกจากนี้พบปัญหาที่เกิดจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่มาประเมินสถานศึกษาแล้วแยกภารกิจของสถานศึกษาไม่ได้ สถานศึกษาจึงปรับภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาใหม่ เป็น 4 กลุ่มบริหาร คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคลและกลุ่มบริหารทั่วไป ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

“เดิมเราใช้ 4 กลุ่มงาน ตอนนี้องค์ของเราแบ่งตามสมศ.”

“เพราะว่าโรงเรียนเดิมนั้นว่าพอมีสมศ.มาประเมิน
เค้าแยกไม่ออกงานเต็มไปหมด เลยเปลี่ยนเป็นตามที่เค้าต้องการ”

4.2 การสนับสนุนสถานศึกษาในการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ได้จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษามีรายละเอียดของการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาตามที่กำหนด สถานศึกษาเกือบทั้งหมดมีการแบ่งภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มบริหาร และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ยกเว้นโรงเรียนมาตาพุดพันพิทยาคาร มีการกำหนดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาแตกต่างไปจากคู่มือที่สำนักงานเขตพื้นที่กำหนด ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่อนุมัติ

“โครงสร้างหลัก ๆ เราก็จะเอาตามจากกระทรวง ตามพรบ. ให้เขตกำหนด
แล้วส่งให้โรงเรียนพิจารณาว่ามีอะไรไม่เหมาะสมก็ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งมา”

“แต่ไม่ค่อยมีใครขออนุมัติ”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ได้จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษามีรายละเอียดของการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาตามที่กำหนด โดยแต่เดิมนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนให้สถานศึกษาแบ่งภารกิจโครงสร้างเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มอำนวยการ กลุ่มวิชาการ กลุ่มนโยบายและแผนงาน และกลุ่มกิจการนักเรียน และต่อมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้สนับสนุนให้สถานศึกษาปรับภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาใหม่ เป็น 4 กลุ่มบริหาร คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป สถานศึกษาเกือบทั้งหมดมีการแบ่งภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มบริหาร และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

“จริงๆเราวิเคราะห์งานอยู่แล้วว่ามันเป็นอย่างนี้ เสร็จแล้วก็มอบอำนาจให้โรงเรียน ถ้าโรงเรียนไม่เห็นด้วยก็เสนอเขตมา”

4.3 ความพึงพอใจของสถานศึกษาในการดำเนินการสนับสนุนการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาพึงพอใจที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำคู่มือการบริหารไปให้สถานศึกษา การติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับสถานศึกษามีความสะดวกมากขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสื่อสารไปยังสถานศึกษาได้สะดวกขึ้น แต่สถานศึกษาติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ค่อยสะดวก เพราะระยะทางจากสถานศึกษาถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ไกลมากกว่าเดิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ไม่มีการติดตามผลการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา ว่าสถานศึกษาพึงพอใจในการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการดำเนินการสนับสนุนการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา หรือไม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแก้ปัญหาการติดต่อสื่อสารโดยการตั้งเครือข่ายของสถานศึกษาขึ้น 8 เครือข่าย เพื่อแก้ปัญหาการติดต่อสื่อสารระหว่างสถานศึกษาถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

“สะดวกกว่าเมื่อก่อนมาก การติดต่อสื่อสารสะดวกขึ้น”

ส่วนสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 มีความพึงพอใจในการแบ่งภารกิจโครงสร้างแบบ 4 กลุ่มบริหาร คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป มากกว่าแบบ 4 กลุ่มเดิม เพราะสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งๆที่แบบ 4 กลุ่มเดิมสามารถตอบสนองการทำงานของสถานศึกษาได้มากกว่า แต่เมื่อไม่สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาจึงมีความพึงพอใจ 4 กลุ่มบริหารมากกว่า

“ปัญหาของเราก็คือ ผู้บริหารไม่อ่านหนังสือ เค้าไม่วิเคราะห์ที่เราแบ่ง”
 “เค้าคิดแค่นั้นใจ จริง ๆ แล้วการเขียน เขียนอย่างนั้น มันตอบสนอง
 โรงเรียนมากกว่าเพราะกลุ่มงานมันชัดเจนกว่า แต่อย่างนี้มันเป็นภาพกว้าง ๆ”

ส่วนการติดต่อสื่อสาร ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ระยอง เขต 2 สถานศึกษาให้ข้อมูลตรงกันว่าอยากให้กลับไปเป็นเหมือนก่อนมีเขตพื้นที่การศึกษา
 เพราะการประสานงานของสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องเดินทางไกลกว่าเดิม
 การติดต่อกับหน่วยงานระดับอำเภอมีความสะดวกกว่า สนับสนุนกว่าปัจจุบัน

“โรงเรียนเค้าบอกเรามาแทบทุกโรงเรียนเลยนะว่าอยากให้กลับไปเหมือนเดิม
 เพราะการประสานงานของเค้า เค้าต้องเดินทางไกลมั่ง อะไอย่างเนี่ย”

การติดต่อสื่อสาร ถ้าไม่คิดถึงระยะทางขณะนี้สถานศึกษามีโทรศัพท์ การส่งงาน
 ถ้าสถานศึกษามีความกระตือรือร้น ดำเนินการตามนโยบายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 สถานศึกษาไม่ต้องเดินทางมาส่งงานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ใช้ระบบ e-filing ส่งงานแทน
 แต่ผู้บริหารสถานศึกษายังคุ้นเคยกับสภาพเก่าๆ สาเหตุที่สถานศึกษาไม่ยอมใช้ e-filing เป็นเพราะ
 กระบวนการคิดของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด ถ้าทำจริง ๆ
 จะประหยัดค่ารถ ค่าน้ำมัน

“ส่งงานเนี่ยถ้าโรงเรียนแอ็คทีฟ ทำเหมือนที่เขตวางนโยบายหรือ
 คุณไม่ต้องวิ่งมาส่งงานหรือ ใช้ e-filing แต่ผู้บริหารยังชินอยู่กับสภาพเก่า ๆ”
 “ปัญหาที่สถานศึกษาไม่ยอมใช้ e-filing เป็นเพราะกระบวนการคิดของผู้บริหาร
 ยังไม่ปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด ถ้าทำจริง ๆ มันก็น่าจะประหยัดค่ารถ ค่าน้ำมัน”

4.4 การปรับปรุงการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษา
 กำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนไปเลยในแต่ละภารกิจของงานและก็ดูแลควบคุม ให้มีการดำเนิน
 การให้จริงจังกว่านี้ มันเหมือนว่าตอนนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ค่อยจริงจังเท่าไร และสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาจะสนับสนุนการจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษา โดยการสนับสนุน

ความรู้ให้กับสถานศึกษาทางเว็บไซต์และมีการนำข้อมูลข่าวสารไปประชาสัมพันธ์ตามวิทยุชุมชน แต่ถ้าดูภาพรวมแล้วด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังถือว่าดำเนินการสนับสนุนความรู้ด้านนี้ค่อนข้างน้อย

“ต้องให้ผู้บริหารกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนไปเลยและก็ดูแลควบคุม ทำให้จริงจังกว่านี้ มันเหมือนว่าตอนนี้เค้ายังไม่ค่อยจริงจังเท่าไร”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานตามภารกิจโครงสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารให้เกิดประโยชน์ แผนปฏิบัติการจะเป็นเครื่องมือกำกับการใช้งบประมาณ

“ภารกิจเนี่ย มันก็เป็นตัวอักษรมันไม่ค่อยเป็นปัญหา จะมีปัญหาที่อยู่ที่กระบวนการนี้แหละ”

4.5 การสนับสนุนสารสนเทศให้กับสถานศึกษาใช้ในการบริหารจัดการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 จะสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยการสนับสนุนความรู้ให้กับสถานศึกษาทางเว็บไซต์ โดยนำแนวคิดการจัดการความรู้ (knowledge management) มาใช้ออกแบบ สถานศึกษาสามารถรับสารสนเทศได้ทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 นอกจากนี้มีการนำข้อมูลข่าวสารไปประชาสัมพันธ์ทางสถานีวิทยุชุมชน แต่ถ้าดูภาพรวมแล้วด้านการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังถือว่าดำเนินการสนับสนุนความรู้ด้านนี้ค่อนข้างน้อย

“ก็มีการนำข่าวสารไปประชาสัมพันธ์ตามวิทยุชุมชนบ้าง แต่ถ้าดูภาพรวมแล้วด้านการประชาสัมพันธ์ของเรายังถือว่าค่อนข้างอ่อน ยังน้อยอยู่”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 จะสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยการสนับสนุนความรู้ให้กับสถานศึกษาทางเว็บไซต์ โดยนำแนวคิดการจัดการความรู้ (knowledge management) มาใช้ออกแบบเช่นเดียวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 โปรแกรมสำเร็จรูปของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกประเภทจะสนับสนุนให้สถานศึกษาติดตั้งจากทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ

เขต 2 สนับสนุนด้านนี้ค่อนข้างมาก และคิดว่ามากกว่าการสนับสนุนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ เขต 1

“ผมว่าเขต 1 ยังไม่ได้ครึ่งของผมนะ พวกกระบวนการสารสนเทศ เครื่องมือเนี่ย”

4.6 การสนับสนุนการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

เรื่องการสนับสนุนให้โรงเรียนบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ เขต 1 ประชุมชี้แจง โดยใช้รูปแบบการบรรยายโดยวิทยากร แต่ผู้บริหารไม่ได้นำไปใช้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารยังไม่จริงจัง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ เขต 1 กำลังคิดว่าจะทำอย่างไร ให้ผู้บริหารมาตระหนักในเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เท่าที่ผ่านมาไม่คุ้มกับการลงทุนเลย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็ยังไม่ได้ติดตามผลการดำเนินการสนับสนุนการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน แนวทางแก้ปัญหาควรมีมาตรการชัดเจน

“ก็รูปแบบของ วิทยากร การพูดชี้แจงให้ชัดเจน
แล้วก็น่าจะมีมาตรการที่ชัดเจน มีโทษ เป็นตัวควบคุม”

ส่วนการพัฒนากรรมการเขตพื้นที่การศึกษา อนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ทำตามหน้าที่ตามบทบาทของกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการส่งเสริมตรงนี้น้อยมาก มีการพัฒนาโดยหน่วยงานระดับกรมมากกว่า

“ของเราตรงนี้ค่อนข้างจะอ่อน อาจจะมีการชี้แจงบ้าง”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ เขต 2 สนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้พัฒนาเครือข่าย ซึ่งถือว่ายึดหลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เพราะเราใช้วิทยากรจากเครือข่ายเอง ทั้งเครือข่ายสถานศึกษาและเครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานมีปัญหาที่การจัดการ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นประธานเครือข่าย หากไม่มีความพร้อมในการเป็น

ผู้นำ มีแต่ปัญญาไม่มีคุณวุฒิ การทำงานจะไม่ประสบความสำเร็จ เครือข่ายบางกลุ่มสาระการเรียนรู้
ค่อนข้างเข้มแข็ง แต่บางกลุ่มสาระก็มีปัญหาอยู่บ้าง ใช้เวลาพัฒนาสัก 5 ปี ก็น่าจะทำได้ดี

“กลุ่มสาระเค้าก็ค่อนข้างเข้มแข็ง แต่บางกลุ่มสาระเค้าก็ทำไม่ได้ ก็คือมีปัญหาบ้าง
แบบถ้ามั่นอยู่สัก 5 ปีเนี่ยมันก็น่าจะทำได้ลงตัว”

ตอนที่ 5 การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาน ศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

5.1 การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพ
การศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอก จาก
การศึกษาแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 พบว่ามีการกำหนด
วิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ที่แสดงทิศทางของการพัฒนาที่มุ่งเน้น
คุณภาพของผู้เรียน

“สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 เป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม
สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและพัฒนาสู่มาตรฐาน”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ให้ความสำคัญกับการประกัน
คุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอก จาก
การศึกษาแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 พบว่ามีการกำหนด
วิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ที่แสดงทิศทางของการพัฒนาที่มุ่งเน้น
คุณภาพของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีความสุขในการเรียนรู้ มีทักษะการคิด และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

“สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 เป็นอง ค์กรที่มีประสิทธิภาพในการกำกับ ดูแล
ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีความพร้อมในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประ
สิทธิภาพ มีคุณภาพและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข”

5.2 การสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 สนับสนุนสถานศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพ โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ขั้นตอน ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ และการประกันคุณภาพเชิงระบบ (top star) จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษามอบให้สถานศึกษา มีการประชุมเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลงานของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทบทวนคุณภาพสถานศึกษา ทุกแห่งซึ่งถือว่าเป็นการประเมินภายในรูปแบบหนึ่ง การดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ด้านการสนับสนุนการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษา เป็นการสนับสนุนที่ครบทุกขั้นตอน

“เราก็มีการจัดอบรมให้ความรู้ จะทำเอกสาร”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 สนับสนุนสถานศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพ โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษามอบให้สถานศึกษา นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้วิธีการลงปฏิบัติการถึงสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาร้องขอมา แต่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ขาดศึกษานิเทศก์ การสนับสนุนด้านการประกันคุณภาพจึงต้องลงมือทำพร้อมกันในสถานการณ์จริง

“โรงเรียนที่เรานั้นนะ เราฟัง ๆ เสียงจากผู้บริหาร ผู้บริหารเค้าอยากให้เราลงไปเลย ไปชี้แจงเลย แต่ที่นี้เราคนเดียวอะมันก็ทำลำบาก แต่ว่าเราก็ลุยได้เยอะนะ ใครขอมาไม่เคยขัด”

5.3 ความพึงพอใจของสถานศึกษามีในการสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 คิดว่าสถานศึกษามีความพึงพอใจในการสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 สนับสนุนสถานศึกษาครอบคลุมทุกขั้นตอนของ

การดำเนินการ มีการติดตาม ตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา ตามระบบ 3 ปี ต่อครั้ง ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ดำเนินการเข้าไป 1 ปี แต่สถานศึกษาก็พึงพอใจ

“เพียงพอรียังกับการให้การสนับสนุน ก็....พอใจครับ”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 คิดว่าสถานศึกษามีความพึงพอใจ ในการสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สนับสนุนสถานศึกษาโดยการลงพื้นที่ ร่วมมือ กับสถานศึกษา ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 จะมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานน้อย แต่ สถานศึกษาก็พึงพอใจ

“เรื่องประกันเราไม่มีปัญหา”

5.4 การปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้สถานศึกษาปรับปรุง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ส่วนใหญ่ สถานศึกษาจะเน้นคุณภาพของมาตรฐานด้านผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนมาตรฐานด้านผู้เรียนกับ มาตรฐานด้านครู เป็นสิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการพัฒนา โดยเริ่มจากการให้มีการประเมินตนเอง ที่ชัดเจน และจริงจังกว่านี้ และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2550 ควรนำข้อ เสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา ที่เสนอแนะไว้ในแต่ละ ตัวบ่งชี้ของมาตรฐาน มากำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

“เอ่อ พี่อยากฝากในเรื่องประกันคุณภาพปีห้าศูนย์ ควรจะมุ่งให้โรงเรียนปรับ ทำแผนปฏิบัติการให้เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพ ปกติแล้วแผนเนี่ยโรงเรียนจะทำโดย ไม่ได้คำนึงถึงมาตรฐานของสมศ. เลย”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้สนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการแจ้งความเคลื่อนไหวแล้ว ยังสนับสนุนการดำเนินการที่ค่อนข้างเป็นรูปแบบ โดยสถาน ศึกษาส่วนใหญ่ใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ขั้นตอนตามประกาศของ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สถานศึกษาสะดวกกับการนำไปใช้ สนับสนุนสถานศึกษาให้รู้จัก

การประเมินตนเอง มีการทำปฏิทินเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้มาตรฐานเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

“จริงวันนั้น เราทำค่อนข้างเป็นรูปแบบเลยเพื่อให้สะดวกกับการนำไปใช้ ทางโรงเรียน ก็ต้องดูด้วย แล้วก็ต้องรู้จักประเมินให้เป็นระยะที่แน่นอน โดยใช้มาตรฐานเป็นตัวตั้งด้วย”

ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สถานศึกษาส่วนใหญ่ ดำเนินการคืออยู่แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ลงไปช่วยเหลือ สถานศึกษาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้ง ๆ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีศึกษานิเทศก์น้อย แต่ก็สามารถดำเนินการช่วยเหลือสถานศึกษาได้มาก

“โรงเรียนที่เราไม่นั้นะ เราฟัง ๆ เสียงจากผู้บริหาร ผู้บริหารเค้าอยากให้เราลงไปเลย ไปชี้แจงเลย แต่ที่นี้เราคนเดียวอะ มันก็ทำลำบาก แต่ว่าเราก็ลุยได้เยอะนะ ใครขอมาไม่เคยขัด”

ตอนที่ 6 ผลกระทบต่อสถานศึกษา

6.1 ผลกระทบต่อสถานศึกษา

การตั้งเขตพื้นที่การศึกษามีผลกระทบต่อสถานศึกษาในด้านความคล่องตัวและความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร หลังตั้งเขตพื้นที่การศึกษาแล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 มีความยากลำบากในการติดต่อกับสถานศึกษา เนื่องจากก่อนจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะมีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหน่วยงานระดับอำเภอที่อยู่ใกล้ชิดสถานศึกษา การติดต่อจึงทำได้สะดวก หลังจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา งานบางอย่างมีความคล่องตัวมากขึ้น เช่น การอนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณต่าง ๆ แต่ ด้านการบริหารงานบุคคล ค่อนข้างจะยุ่งยากทำให้ไม่คล่องตัว เป็นต้น

“ก็เป็นบางเรื่อง อย่างเรื่องงานการอนุมัติก็ดูจะคล่องตัวขึ้น แต่บางงานก็ช้าลง พวกงานด้านบุคคลเนี่ย จะค่อนข้างยุ่งยาก”

การจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามีผลทำให้เกิดความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 แต่สถานศึกษายังไม่

สามารถบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลได้ชัดเจน เนื่องจากการกระจายอำนาจในลักษณะการมอบอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการอะไรที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้มอบอำนาจ สถานศึกษาก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ขณะเดียวกันภาระงานของสถานศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะงานธุรการ แต่จำนวนครูกลับลดลงตามมาตรการลดกำลังคนภาครัฐ ครูที่เกษียณอายุราชการจะถูกตัดอัตรากำลัง ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนครู

“ภารกิจ ของสถานศึกษามากขึ้นมาก คนน้อยงานมากก็แย่แล้ว”
 “ก็พวกงานธุรการนี่แหละค่ะ”

ส่วนผลกระทบที่กระทบต่อการปฏิรูปทั้ง 4 ด้าน คือ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปการบริหารจัดการ และการประกันคุณภาพ หลังจากจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา ด้านที่กระทบมากที่สุด คือ การปฏิรูปการบริหารจัดการ เพราะถ้าการปฏิรูปการบริหารจัดการดี อีก 3 ด้านที่เหลือก็น่าจะดีด้วย แต่ถ้าการปฏิรูปการบริหารจัดการไม่ดี ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะดี ด้านอื่นๆ ก็จะไม่ดี ส่วนการปฏิรูปครูและบุคลากร มีการเปลี่ยนแปลงดีกว่าเดิม ครูมีวิธีการพัฒนาตนเองมากขึ้น ถ้าครูมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

“เปลี่ยนนะ เปลี่ยนแล้วดีขึ้น”
 “แล้วเรื่องปฏิรูปครู ละเปลี่ยนไหม เปลี่ยนนะ ดีกว่าเดิม มีช่องทางในการปฏิรูปตนเองได้ แต่ต้องอยู่ที่ความกระตือรือร้นของตัวเอง”

การตั้งเขตพื้นที่การศึกษาส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาในด้านดี คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 สามารถดูแลสถานศึกษาได้ทุกเรื่องดีกว่าเดิม นอกจากจะรู้ข้อมูลของสถานศึกษาดีแล้ว ยังสามารถปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาได้ถูกต้อง หากคิดเป็นระบบในภาพรวม ก่อนตั้งเขตพื้นที่การศึกษา เรามีหน่วยงานระดับจังหวัด พอมีการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามีการแบ่งจังหวัด ออกเป็นสองเขต การบริหารจัดการมีปริมาณของสถานศึกษาที่ต้องดูแลน้อยลงซึ่งน่าจะเป็นผลดี การดูแลสถานศึกษาก็ทั่วถึงมากขึ้น

“ครับหลังมีเขต แต่เขตเราเนี่ยมันหลายอำเภอไป ตอนก่อนนี้มันอำเภอเดียว

เข้าอำเภอเราก็ดูเค้า มันกว้างกว่าแต่เวลาโรงเรียนเค้าติดต่อ เค้าก็มาอำเภอใกล้ๆ
แต่เดี๋ยวนี้เป็นเขตมันไกล บางทีมาก็ไม่คุ้นเคยกับใคร”

ส่วนผลกระทบด้านไม่ดีหลังการตั้งเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา คือ การรวมหน่วยงานหลายหน่วยงานเป็นเขตพื้นที่การศึกษา ส่งผลกระทบต่อการติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ก่อนตั้งเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาจะติดต่อกับหน่วยงานระดับอำเภอ พอเป็นเขตพื้นที่การศึกษา เวลาสถานศึกษาติดต่อระยะเวลาในการเดินทางและระยะทางไกลกว่าเดิม บางทีครูและผู้บริหารสถานศึกษามาติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ก็ไม่คุ้นเคยกับใคร ผลกระทบอีกประการหนึ่งคือ เรื่องงบประมาณที่มีอยู่จำกัด พอเป็นเขตพื้นที่การศึกษา มีผลกระทบต่อสถานศึกษา คือบุคลากรก็ค่อนข้างน้อยกว่าเดิม

“เพิ่มขึ้น เพิ่มเพราะเรากิจกรรม ซึ่งคือ ผู้บริหารเขตก็มีนโยบายที่จะพัฒนาสถานศึกษาอย่างจริงจัง”

หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาภารกิจของสถานศึกษามีเพิ่มขึ้น เพราะมีกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษามากมายหลายกิจกรรม งบประมาณเราก็มีเต็มที่ สรุปแล้วก็คือ มันมีกิจกรรมเยอะ อย่างปีที่ผ่านมามีกิจกรรม 106 กิจกรรม ครูและผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำงานในสถานศึกษา แล้วก็ต้องมาประชุมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสร้าง สถานศึกษาต้องเอามาใช้และต้องมีเจ้าหน้าที่รองรับ สถานศึกษาขนาดเล็กๆ มีครูอยู่ 5-6 คน ถ้าครูใช้คอมพิวเตอร์ไม่ได้จะมีผลกระทบมาก

“ต้องมีเจ้าหน้าที่รองรับ โรงเรียนเล็กๆเนี่ยมีเจ้าหน้าที่อยู่ 5-6 คนแล้ว
ไม่รู้คอมพิวเตอร์เนี่ย ตอนนี้ก็มีผลกระทบมาก”

สำหรับความอิสระ ความคล่องตัว หลังมีเขตพื้นที่การศึกษาแล้ว มีความคล่องตัวขึ้น หลายๆ อย่าง สถานศึกษามีสิทธิและก็อำนาจที่จะทำในหลายๆ เรื่อง เพียงแต่ผู้บริหารสถานศึกษายังติดอยู่กับระบบเดิมๆ จึงทำให้เกิดผลกระทบมาก แต่การทำงานรวดเร็วกว่าเดิม ถ้าดูในภาพรวม ส่วนผลกระทบต่อการปฏิรูปทั้ง 4 ด้าน ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

“มีเขตแล้วก็คล่องตัวขึ้นนะ หลายๆอย่างเนี่ย เรามีสิทธิและก็อำนาจที่จะทำ
เพียงแต่ผู้บริหารเรายังยึดติดอยู่กับระบบเดิมๆ”

6.2 ผลกระทบอื่นๆ

ผลกระทบอื่นๆ ที่เกิดจากการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ประการแรก คือ สถานศึกษา ขาดขวัญกำลังใจ เพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูแลไม่ค่อยทั่วถึง สาเหตุที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูแลไม่ทั่วถึงเป็นเพราะ ไม่มีการออกนิเทศติดตาม ประการที่สอง วัฒนธรรมการทำงานของหน่วยงาน หลายหน่วยงานไม่เหมือนกัน เมื่อมารวมกันในเขตพื้นที่การศึกษาจึงเกิดวัฒนธรรมใหม่ที่เจ้าหน้าที่ปรับตัวไม่ได้กับการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อการให้บริการสถานศึกษา สถานศึกษาจะคุ้นเคยกับวัฒนธรรมการทำงานในหน่วยงานเดิมที่มีการบริหารในลักษณะองค์คณะบุคคลหรือในลักษณะอื่น ตามหน่วยงานต้นสังกัดเดิม เมื่อมารวมกันเป็นเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งทำได้ยาก ความสนิทสนม ความคุ้นเคยระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 กับสถานศึกษาไม่เหมือนเดิม ก่อนจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษาหน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอกับสถานศึกษามีความคุ้นเคยกันมากกว่าปัจจุบัน ประการสุดท้ายเรื่องการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาในรูปของการบริหารงานแบบองค์คณะบุคคล ผู้บริหารบางท่านไม่คุ้นเคยกับการกระจายอำนาจและการบริหารงานแบบองค์คณะบุคคล ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาในสองลักษณะ ถ้าผู้บริหารบริหารงานบนพื้นฐานของความยุติธรรมก็บริหารงานจะรวดเร็วได้ผลดี แต่ถ้าผู้บริหารไม่มีความยุติธรรมใช้ระบบอุปถัมภ์ ก็จะส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา

“ก็เป็นเรื่องของวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนไปเยอะ”

“ความสนิทสนม ความคุ้นเคยมันไม่เหมือนเดิมนะ ตอนก่อนคุ้นเคยมากกว่า”

“มันก็คือนะ ถ้าไม่เล่นพวกถ้าอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม

แต่ถ้ามองว่าไม่ดีก็คือเมื่อผู้บริหารไม่มีความยุติธรรม เอาแต่พวกพ้อง มันก็ต้องดูในสองด้าน”

ผลกระทบอื่นๆ ที่เกิดจากการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ประการแรก คือ การมีเขตพื้นที่การศึกษามีผลกระทบทางอ้อมต่อสถานศึกษา คือ เมื่อมีการตั้งเขตพื้นที่การศึกษาจะมีการจ้างงานมากขึ้น เป็นการให้โอกาสแรงงานได้เข้ามาทำงานมากขึ้น

“สถานศึกษา มันก็มีบ้างนะ มีการจ้างงานมากขึ้น เป็นการให้โอกาสมากขึ้นนะ”

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะของเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 ต้องการให้มีการยกเลิกการถ่ายโอนสถานศึกษาไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่ต้องการให้มีการปรับปรุงโดยเร็วคือการออกกฎหมายรองรับระบบเครือข่ายของสถานศึกษา คือต้องการให้ออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งเครือข่ายสถานศึกษา หรือการรวมกลุ่ม จะสามารถแก้ปัญหาการติดต่อประสานงานได้ ขณะนี้มีการรวมกลุ่มกันในลักษณะเครือข่ายหรือชมรม แต่ขาดกฎหมายรองรับ

“มีอยากให้การดูแลช่วยเหลือ อยากให้มีระบบกฎหมายมารองรับ อยากให้คงอยู่”

“เรื่องที่พูดตะกี้ให้ระบบเครือข่ายมีอะไรมารองรับ ไม่ใช่เกิดขึ้นมาลอยๆ”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 2 ต้องการให้มีการปรับปรุงเรื่องความก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่เป็นตำแหน่งข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และจัดสรรอัตรากำลังที่ขาดแคลนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สิ่งที่ต้องการให้คงไว้ คือ การเบิกจ่ายเงินสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐ ให้กับข้าราชการ ส่วนสิ่งที่ต้องการให้ยกเลิกไม่มี

“เราก็ไม่ต้องนึกอะไรแล้ว อะไรมาเราก็ทำให้ทุกอย่าง คือตอนนี้เรื่องบุคลากรเรายังไม่ค่อยมี”

“คือ ตอนนี้เค้าก็มีอยู่บ้างนะ ใช่ว่าเรื่องการเบิกจ่าย พวกนโยบายตรงนั้น ถ้าทำได้ก็ดีนะ

จะช่วยลดภาระของเรา”